

En weer een nieuwe SIGnieuwsflits

Jawel, een nieuwe SIGnieuwsflits, de eerste van dit jaar. Natuurlijk schamen we ons als coördinatoren enorm, dat het zolang heeft moeten duren. Maar zoals altijd, er zijn zoveel andere zaken die ook je aandacht vragen.

We hebben inmiddels twee bijeenkomsten gehad. Die bij Arie Vos in Os en bij Dennis Meieringh in Zuid-Laren.

Van de bijeenkomst bij Arie heb ik geen foto's maar van het bezoek bij Dennis heb ik wel een verslag gemaakt.

Ook staat de ESM of voor de ouderen onder ons de Nationals weer op het

programma. Wellicht dat we hier op 14 juli over kunnen praten.

Nieuw in dit nummer is de kolom nieuw in de grotere schalen. Luuk Boerman heeft dit gedeelte op zich genomen daar er in de grotere schalen ook steeds meer modellen komen m.b.t. de Nederlandse Militaire Luchtvaart.

In ieder geval veel leesplezier en voor een ieder die met vakantie gaat een goede vakantie en wellicht tot ziens op de volgende bijeenkomst of op een later tijdstip.

Joop Gelauf

Nieuw in 1:72

Beste vrienden, de laatste SIGnieuws dateert alweer van oktober vorig jaar en in de tussentijd is er ook nog het nodige gebeurd. In februari heeft Neurenberg plaatsgevonden, maar helaas was die manifestatie voor ons teleurstellend, geen echte nieuwigheden, slechts heruitgaven werden aangekondigd.

Verschenen

Airfix is bezig aan een opleving. Van veel oude typen werden geheel nieuw modellen uitgebracht, die in deze tijd probleemloos tot de beste modellen kunnen worden gerekend.

Voor ons was dat de **Fairey Swordfish Mk.I** #A04053, een geheel nieuw model en de beste die er nu is. Een juweeltje om als

860 Sqn kist op de hulpvliegdekschepen in de 2e WO te bouwen.

Niet alleen modellen, maar ook relevante onderdelen voor Nederlandse uitvoeringen, zijn interessant om te vermelden. Heel recent werd door **Armymcast** in resin een conversiesetje voor de **AH-64D Apache** in foreign service #ACD72001 uitgebracht. Dit setje houdt in, naast o.a. ski's voor een Japanse uitvoering, de tip pots voor de Nederlandse kisten. Daarnaast zijn decals voor Nederlandse toestellen meegeleverd. Alleen de kleuren van de roundels kan me niet bekoren.

Eduard heeft in haar Weekend Edition opnieuw de **Nieuport Ni 23** #7417

uitgebracht. Een heel mooi kitje voor een van de vijf kisten die bij de LVA tussen 1918 en 1925 hebben rondgevoeren.

Forces of Valor heeft een injectie **North American P-51D Mustang** #87005 en een **Supermarine Spitfire Mk.IX** #87007 uitgebracht.

Hasegawa is bezig haar omzet te verhogen door van verschillende kits er twee in een doos te stoppen (doet me denken aan de bonus-aanbiedingen van AH). Onlangs verscheen er in één doos de **Lockheed-Martin F-16AM** en de **F-16BM** NoAF Tiger Meet 2010 #01949. Iets interessanter is het duo **Brewster F2A-2** en **F2A-3 Buffalo** #01974. Om een F2A-3 te maken is er een nieuwe resin neus bij gedaan.

Het verschijnen van de **Fokker C.X van AZ** heeft bij het Tsjechische **Kora** een lampje doen aangaan. In resin ver-

schenen daar een aantal conversiesets en verfraaiingen voor de **Fokker C.X: Fokker C.X Early Dutch Service** #C7254 conversie set, een nieuwe romp plus bijbehoren om de eerste 3 C.X's te maken, 700, 701 en 702. Deze romp heeft geen cockpitkap maar een rond cockpitgat en geen staartwiel.

Fokker C.X Trainer Dutch Service #C7255 conversie set, een nieuwe romp plus bijbehoren om de C.X 703 te maken. Deze romp heeft twee cockpitgaten.

Fokker C.X H.S. Engine Dutch Service #C7256 conversie set, een nieuwe romp plus bijbehoren om de **C.X X-1** cq. 750 te maken.

Deze romp is voorzien van de H.S. neus. Verder

verschijnen de **Fokker C.X Dutch - correction wheel set** #DS7282 (2 hoofdwielen en een goed staartwiel); **Interior set** #DS7283; **Weapon set** #DS7284 (een stelletje bommetjes); **correction set for engines** #DS7285 (oa een propeller); **Corrected lower wing** #DS72109 (een ondervleugel zonder kleppen).

Naast de set voor de **C.X** zijn ook een aantal sets voor de **Fokker D.XXI** verschenen: **Fokker D.XXI Dutch - Interior set** #DS7259; **Engine set** #7260; **correc-**

tion set for undercarriage #7264 (Nederlandse wiel-poten); **Elevator set** #DS7272.

MPM bracht nogmaals de **Fokker D.XXI 'Dutch Patrol'**

#72551 uit, met decals voor de 221, 231, 234 en een Duitse. Eveneens werd de **Gloster Meteor Mk.4** #72554 uitgebracht, met Argentijnse decals.

Na lang te zijn aangekondigd bracht het Japanse **Platz** de injectie **Lockheed**

T-33 Shooting Star #AC-6 uit. Een prima kitje.

En het zal de meesten van ons niet zijn ontgaan, dat **Revell** begin dit jaar de **NH-90 NFH Marine** #04651 heeft uitgebracht.

Een grote doos met de originele NH-90 plus nieuwe sprues met marine onderdelen erbij gevoegd. In de praktijk blijkt het op elkaar aansluiten van die onder-

Vervolg nieuw in 1:72 delen soms wel eens wat vulmiddel te kosten.

Het Tsjechische **Sword** bracht een paar Spitfires uit, die tot de beste in haar schaal kunnen worden gere-

kend: **Supermarine Spitfire LF Mk.XVIe** #72051 en de **Supermarine Spitfire LF Mk.XVIe** #72052, de laatste met bubble canopy.

Tamya bracht onder invloed van de film haar bestaande **North American P-51D Mustang** #25148 uit in kleuren van de Tuskegee Airmen

Aangekondigd

Airfix heeft een **North American P-51D Mustang** #A01004 en een **F-51D Mustang** #A02047 aangekondigd. Beide uit dezelfde spliksplinter nieuwe mal, de eerste met 2e WO decals, de tweede met Korea decals. Daarnaast wordt weer een oude bekende uitgebracht, de **Handley Page 0/400** #A06007.

AZ Models heeft in de serie AZ Admiral een **Vought Kingfisher Mk.I** #7214 aangekondigd (alleen niet

erbij gezegd wanneer), dit is zeer waarschijnlijk het ex Pavla model.

In de serie **AZ Legato** komt

in verschillende dozen de **Curtiss P-40E Warhawk** #7216 uit. Ook wordt een

Supermarine Spitfire Mk.XIV #7217 uitgebracht.

Door **Azur** wordt de **Supermarine Sea Otter** in twee nieuwe dozen uitgebracht: "WWII Service" #A101 en "Civilian Service" #A104.

Door **Erwin Stam** van onze Luchtvaart Hobby Shop is het initiatief genomen Nederlandse kisten in resin uit te brengen. Hij zal er 150

stuks van moeten bestellen en als het experiment slaagt, zullen er meerdere typen volgen. Als eerste

wordt door **CMR** de **Van Berkel WA** #5005 geproduceerd. Als dit model in voldoende mate wordt afgenomen kunnen ook andere modellen worden besteld. Wat mij betreft hoeft hij er nog maar 148 te verkopen.

Italeri heeft zich dit jaar niet erg ingespannen. Twee oud gedienden komen wederom uit: de **Aerospatiale AS.532 Cougar** en de **Dornier Do 24**. Verder wordt een **Republic F-84G Thunderjet** uitgebracht. Het zou me verbazen als deze laatste niet van Academy is.

En last but not least brengt **Special Hobby** wederom de **North American BT-9** #72069 uit. De meesten onder ons zullen het kitje nog wel in huis hebben

Bij mij ligt de bouw nu even stil, veel te lang licht en veel te warm en wens iedereen een fijne vakantie, al dan niet met modellen!

Hans Berfelo

Nieuwe boeken

Hans Berfelo

P-51D/K Mustang. Photo File. ML-KNIL RNEIAAF

Max Schep, Tim van Kampen, Luuk Boerman, P51D/K Mustang. Photo File. ML-KNIL / RNEIAAF.

Geproduceerd en uitgegeven door Luuk Boerman / Dutch Profile. 32 pagina's incl. omslag, 78 zwart-wit foto's, 18 zijaanzichten in kleur en 16 illustraties in zwart/wit

In 2004 verscheen als tweede deel in de nieuwe serie Dutch Profile, de Historie, Camouflage en Kentekens van de North American P-51D/K Mustang van de ML-KNIL.

Het onderzoek hiervoor leverde zoveel meer foto's op dan konden worden gepubliceerd, dat besloten werd, met de niet gepubliceerde foto's een Photo File te maken.

Geheel in de stijl van de eerder verschenen delen in History, Camouflage and Markings, en als **Profile** nr. 13,

verscheen een boekwerk met een groot

aantal foto's. In het kort wordt nog even de geschiedenis van de Mustang bij het ML-KNIL verteld, zowel in het Nederlands als in het Engels. Verder worden tweetalige bijschriften meegegeven bij de bladzijden vol foto's.

Een overzicht van alle P-51's wordt eveneens gegeven. Ten behoeve van de modelbouwer wordt kort aangegeven hoe de P-51 beschilderd was. De vele tekeningen geven daarbij een goed beeld.

Fokker D.21

Peter de Jong, Fokker D.21 Fokkers laatste eenmotorige jager. Uitgegeven door Lanasta, Emmen. ISBN 978-90-8616-110-2. Het boek heeft 240 stevige pagina's in een hard-cover, waarbij op de omslag een illustratie van de Fokker D.21 '216' van de hand van Bert Olsder de voorkant siert. Ca 420 vaak onbekende foto's, waarvan een aantal in kleur en ca 40 tekeningen, waarvan een aantal zijaanzichten in kleur maken het boek tot een aantrekkelijk geheel.

De Fokker D.21 is het belangrijkste Nederlandse vliegtuigontwerp uit de tijd van de Tweede Wereldoorlog. Het toestel,

ontworpen door een uit Duitsland gevluchte Joodse ingenieur, was niet zonder beperkingen en onvolkomenheden; maar voor drie kleine neutrale landen - Nederland, Denemarken en Finland - was de D.21 wat het meest in de buurt kwam van de Spitfire toen zij door de oorlogsmachines van Hitler en Stalin werden aangevallen in de bange dagen van 1939 en 1940. Het verhaal van dit vliegtuig heeft daardoor iets tragisch: de tragiek van een ongelijke strijd. Maar toch trok de D.21 niet altijd aan het kortste eind. De Nederlandse toestellen leverden felle luchtgevechten tegen de Luftwaffe, en in de Finse strijd tegen de Russische invasietroepen was Fokkers laatste eenmotorige jager zelfs een bittere winter lang een winnaar. Terwijl Nederland door de Duitsers was bezet, ging de ontwikkeling en productie van de D.21 in Finland nog verder, en als een oude frontsoldaat streed de D.21 tot in 1944 in de Vervolgoorlog tegen de Russen.

Dit boek is het eerste grote, Nederlandstalige werk dat het interessante verhaal van de Fokker D.21 in al zijn internationale facetten uit de doeken doet. De meest vooraanstaande kenners in vier verschillende landen werkten eraan mee.

In een twintigtal hoofdstukken beschrijft het boek, de

Vervolg nieuwe boeken ontwikkeling en de geschiedenis van de Fokker D.21 bij alle gebruikers. Niet alleen de D.21 komt aan bod, ook wordt stilgestaan bij de ontwikkelingen in het buitenland in de jaren dertig. De ontwikkeling van de D.21 begon met de specificatie voor een nieuw eenmotorig jachtvliegtuig door de KNIL, die uiteindelijk niet overging tot bestelling maar slechts het prototype afnam. De moeilijkheden om het toestel daarna door de LVA geaccepteerd te krijgen, ondanks het feit dat het toestel inmiddels voor de Finnen in productie was genomen.

De pogingen in Spanje een productielijn op te zetten komen aan de orde,

maar door het beëindigen van de burgeroorlog kwam dit niet meer van de grond. Ook de licentiebouw in Finland en Denemarken worden uitgebreid beschreven. Het vliegen met de D.21 en hun operationele inzet in de verschillende oorlogen in de landen die daadwerkelijk de D.21 in hun bezit hebben gehad komen aan bod in verschillende hoofdstukken, waarbij de inzet in Finland het langst heeft geduurd.

Het boek eindigt met de Technische gegevens, de Productielijst van alle gebouwde D.21's, een Engelse Summary en de Index.

Resumerend, een goed overzichtelijk boek, zeer ruim geïllustreerd met vele interessante foto's. Het boek kan gerust als standaardwerk over de Fokker D.21 worden beschouwd en wordt dan ook van harte aanbevolen.

De auteur Peter de Jong is redacteur en vertaler. Hij werkte mee aan diverse boeken over 20e-eeuwse geschiedenis en luchtvaart-geschiedenis en hij schreef tientallen historische artikelen voor *Piloot & Vliegtuig* en voor *Luchtvaartwereld*, waarvan hij ook eindredacteur was.

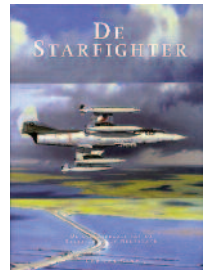
De Starfighter

Cor van Gent, De Starfighter. De geschiedenis van de Starfighter in Nederland. Uitgegeven door Geromy B.V., Maarssen. ISBN 978-90-8189-361-9. Het boek heeft 260 stevige pagina's in een hard cover met stofomslag, met daarop een illustratie van de D-8281 in een linkerbocht van de hand van Lam van 't Hof. Een voorwoord werd geschreven door de Commandant

Luchtstrijdkrachten J.H.M.P. Jansen.

Reeds lang geleden, in 1986, slechts enkele jaren nadat de F-104G Starfighter bij de Nederlandse luchtmacht was verdwenen, verscheen onder dezelfde titel het eerste boek van Cor van Gent. Het nu verschenen boek is geen herdruk van het oude, maar zoals wordt gezegd, een totaal nieuw geschreven deel.

Het boek begint na de inleiding met de ontwikkelings-geschiedenis van de Starfighter. Hier wordt niet al te lang bij stilgestaan, waarna in grote lijnen de geschiedenis van de honderdvier bij de Koninklijke Luchtmacht wordt beschreven. Dit gedeelte is, op een toevoeging van een citaat over een vlucht boven de DDR, identiek aan het eerste boek van de schrijver. Dit is ook merkbaar, want duidelijk is dat de tekst uit de eerste uitgave is ingescand zonder de spellings-checker er over heen te laten gaan. Ook over de geleende honderdviers van de Luftwaffe blijft onduidelijkheid.

Vervolg nieuwe boeken

De KG-114/119/120 en 125 zijn bekend en ooit door ondergetekende gezien, maar over de 8035 en 8037 is in geen enkel artikel of in de Cockpit Waarnemings Organisatie (CWO), de spotterplek bij uitstek in die tijd, ooit sprake geweest. Daarbij moeten ze geen D-8014 etc. worden genoemd, want de D-registratie is nooit gevoerd.

Hierna volgt in één á twee pagina's tekst een historisch overzicht van de verschillende squadrons en het gebruik van de honderdvier bij 306, 311, 312, 322, 323, The Dutch Masters, TCA, CAV, Target Towing Flight en UFO.

In het onderdeel "De Starfighter in de praktijk" worden een aantal nieuwe ervaringen van vliegers met de honderdvier beschreven. Dit geeft dan ook een aardige kijk op de werkzaamheden van de vlieger onder soms precare omstandigheden.

In het hoofdstuk "Speciale beschilderingen" wordt naast de demo-kist van Hans van der Werf veel aandacht besteed aan de verschillende "graffiti"-kisten en ook de cartoonisten met de verschillende tekeningen komen aan bod.

Na een kort stuk over NAVO-oefeningen, komen alle honderviers in beeld. Op 34 pagina's passeren alle honderviers, met vier foto's op een pagina de revue. Jammer is alleen, dat er van veel foto's wel betere voorhanden zijn.

Het hierop volgende hoofdstuk behandelt de Techniek. Hierin vinden we veel goede detailfoto's. Het hoofdstuk "Camouflage en kentekens" beschrijft de beschildering en de camouflage van de honderdvier, waarbij een aantal prachtige zijaanzichten van Luuk Boerman zijn opgenomen.

Het laatste gedeelte van het boek behandelt het afscheid van de Starfighter en de kisten die in Nederland (nog) zijn achtergebleven. Hierna volgt nog de betekenis van de hondervier bij de LETS, de veiligheid, het register en een verklarende woordenlijst, waarna een aantal tekeningen betreffende de schilder-instructies en cockpit layout het boek besluit.

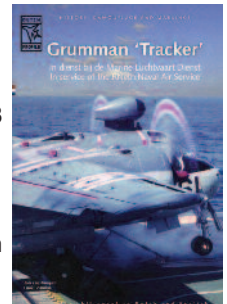
Resumerend, veel van de historische teksten en gegevens zijn letterlijk overgenomen uit het 80-er jaren boek van Van Gent, dat niet altijd geheel correct was. Een uitgebreid aantal verhalen van vliegers maakt het zeer lezenswaard, maar de kracht van het boek moet toch komen van de vele foto's, dit

keer de meeste in kleur. Alleen hadden veel foto's wat beter behandeld kunnen worden en van een aantal zijn zeker betere exemplaren op de markt. Kortom voor de Starfighter liefhebber, en dat zijn er nog vele, een boek om te hebben. En dat niet alleen, het vertelt iets over een helaas afgesloten tijdperk, dus ook een must voor diegenen die de KLu een goed hart toedragen.

Grumman Tracker. History, Camouflage and Markings

Tim van Kampen, Luuk Boerman, Grumman Tracker. In dienst bij de Marine Luchtvaart Dienst. History, Camouflage and Markings. Samengesteld, geproduceerd en uitgegeven door Luuk Boerman / Dutch Profile. ISBN 978-94-90092-00-9. 48 pagina's inclusief omslag op A4-formaat. De cover is voorzien van een foto en enkele tekeningen in kleur, verder heeft het boek 98 foto's merendeels in kleur en 16 zij-

Vervolg nieuwe boeken

bovenaanzichten in kleur. De tekst is geschreven in het Nederlands (eerste helft van het boek) en in het Engels (tweede gedeelte).

Het 14e deel in de serie Dutch Profile heeft de Grumman (C)S-2A Tracker waarmee de Marine Luchtvaart Dienst in de jaren 1960 - 1975 heeft gevlogen, als onderwerp.

In het boek wordt kort de ontstaansgeschiedenis verteld van de Tracker, waarna overgegaan wordt op "Nederland ontvangt de Tracker". Praktisch tegelijkertijd worden 28 Amerikaanse en 17 Canadese Trackers ontvangen en verdeeld over maar liefst vijf squadrons. De Canadese gingen rechtstreeks naar de Nederlandse Antillen. Na de ontvangst van het toestel in Nederland wordt het gebruik bij de verschillende squadrons en de bijzonderheden daarbij besproken. Het komt er in de praktijk op neer dat de wetenswaardigheden van de squadrons parallel lopen met de vaarten van de Karel Doorman. Het vliegen met de Tracker op de Antillen wordt kort besproken.

Na het reguliere vliegen, worden de ongevallen beschreven waarbij Trackers betrokken waren. Enkel

werden gerepareerd, anderen werden afgeschreven, waarbij helaas enkele bemanningsleden omkwamen.

Het boek besluit met een overzicht van alle Trackers en hun lot.

Luuk Boerman staat weer garant voor die prachtige zij- en bovenaanzichten in kleur, waarbij enkele (voor mij) onbekende details werden geopenbaard. Voor de modelbouwer wordt volstaan met een opsomming van de verkrijgbare modellen.

Martin Mariner

Nico Braas en Srecko Bradic, Warplane No.01: Martin Mariner. Uitgegeven door Violaero. ISBN 978-90-8616-161-4. 48

Vele zij-aanzichten in kleur en en zwart-wit.

In een nieuwe serie, 'Warplane' van uitgeverij Violaero, een onderdeel van Lanasta, is het eerste deel verschenen over de Martin

Mariner. Twee andere delen worden aangekondigd: Hawker Hunter en Messerschmitt Bf 109G/K.

Dit deel over de Martin Mariner vertelt voornamelijk de ontwikkelingsgeschiedenis van alle verschillende sub-typen van de Mariner, met vele tekeningen en technische specificaties. Een aantal wapenfeiten worden genoemd, meestal het tot zinken brengen van een onderzeeër, waarna in het kort de levensloop van de Mariner na de tweede WO wordt verteld, ook bij de verschillende landen die de Mariner in dienst namen. Hieronder ook Nederland, dat echter maar summier wordt behandeld.

Het lijkt of de uitgever mondiale ambities heeft met het uitbrengen van dit boek, de tekst is Engels en het Nederlandse aandeel had veel groter kunnen zijn voor de thuismarkt. De tekst is gering, het boek moet het hebben van de vele foto's en goede tekeningen.

Overige boeken

In de serie **Warpaint**, verscheen als **No.87 de Grumman TBF Avenger**. De Warpaint-boeken staan

Vervolg nieuwe boeken

bekend om hun zeer gedegen aanpak. Het boek heeft 68 pagina's, goede foto's in kleur en zwart-wit en uitstekende profielen. Alle landen die ooit met de Avenger hebben gevlogen komen aan bod. Ook Nederland, maar voor

het Nederlandse deel hebben wij uiteraard Dutch Profile!

Als naslagwerk voor een type is het boek zeer aan te bevelen.

In de serie **Squadron Signal** is eveneens een deel over de **TBF/TBM Avenger** #10225 uitgekomen. Een boek in de nieuwe 'In Action' stijl, 80 pagina's vol foto materiaal en summere tekst. In dit deel komt naast

de Amerikaanse Avengers alleen de Britse Tarpons aan bod.

Voor algemene informatie is dit een aan te bevelen boek.

60 Jaar helikopters bij de Koninklijke Marine

Na de opheffing van de groep Marpat en de verkoop van de Lockheed Orion patrouillevliegtuigen bleef er bij de Kon. Marine als vliegend materieel alleen nog de Lynx helikopter over. Wat er aldus over was van de aloude Marineluchtvaartdienst (MLD) werd bovendien ook nog ingelijfd bij het Defensie Helikopter Commando. Als je dan de bovenstaande titel ziet, dan ben je als niet-betrokkene geneigd te denken dat hier een nostalgisch uithuilboek is verschenen.

Om die gedachte direct maar buitenspel te zetten: zo'n boek is het zeker niet. Enige nostalgie: natuurlijk, maar uithuilen, nee, dat bepaald niet! Een andere verwachting die de titel wellicht wekt is dat het hier een boek met helikopter-typen-

beschrijvingen betreft. Ook dat is het niet, althans, dat is het zeker niet alléén. Wat het boek wel levert: een fascinerend beeld van wat de Marineluchtvaartdienst sinds 1951 met helikopters heeft verricht, met veel aandacht voor de belevenissen van de mannen – en vrouwen! - die er mee vlogen en er aan sleutelden.

En ja, ook wel een portie typebeschrijving want zonder de mogelijkheden en onmogelijkheden van het materieel te kennen kun je de geleverde prestaties niet naar waarde inschatten. En dat de Marine al gedurende de 60 jaar van haar

nu 94 jaar vliegende activiteiten met helikopters werkt is iets waar je ook niet in eerste instantie aan denkt.

De eerste schuchtere stappen op heli-gebied zette de MLD in 1951 met de aankoop van de allereerste en enige Sikorsky S-51, de "Jezebel!" Tot en met de introductie van de S-55 werd de helikopter alleen ingezet als reddingstoestel, o.a. van ons fameuze vliegkampschip Hr.Ms. Karel Doorman (R-81), en als transportmiddel. Met de indienststelling van de Sikorsky S-58 in 1960 werd de helikopter ook wapensysteem voor onderzeebootbestrijding. Met uitzondering van de Agusta-Bell 204, die alleen transport- en reddingsdiensten leverde, bleef de helikopter in de vorm van achtereenvolgens de Westland Wasp

en de Lynx tot op heden een integraal deel van de wapensystemen van de KM.

Al deze typen werden ook oudjes, hetgeen bijzonder mag heten gezien de natte en corrosieve werkomgeving aan boord van de oorlogsschepen en bij reddingen uit zee. De carrière van de S-58 duurde twaalf jaar, van de Agusta-Bell zestien jaar, van de Wasp ook zestien, en van de Lynx (tot en met heden) maar liefst 35 jaar. Er moest veel aan gesleuteld worden en af en toe zag het er wel wat minder hoopgevend uit – ook daarvan getuigt dit boek – maar je mag stellen dat de MLD-heli's waar hebben geleverd voor de geïnvesteerde belastingcentjes. Wat ook niet vergeten mag worden is dat, met uitzondering van de Lynx, al deze helikopters éénmotorig waren en dat terwijl er boven de uitgestrekte zee mee gevlogen moest worden, óók 's nachts. Het boek vermeldt het risico van dit éénmotorige vliegen niet expliciet, kennelijk werd dit toen door

de MLD'ers als normaal beschouwd. Als je leest wat voor vliegomstandigheden zich dan voordeden dan dwingt dat zoveel te meer respect af.

Als extra verrassing geeft het boek ook een interessant overzicht van de Nederlandse helikopterexperimenten van Ir. von Baumhauer in de periode vóór de 2e Wereldoorlog en de ontwikkeling van de Kolibri ramjet-helikopter in de jaren 40-50, waarbij de helikopterpionier van de Kon. Marine, de latere vlag-officier MLD schout bij nacht Ruud Idzerda, een belangrijke rol speelde. Voorts is er een goede samenvatting van de helikopteropleidingen bij de MLD, met name ook die op Curaçao in samenwerking het Heli-Holland. Ook dat is een welkome bonus.

Auteur Willem Geneste heeft met deze publicatie een mooi getuigenis geleverd van de inzet en professionaliteit van de MLD'ers, zowel de vliegende- als de ground-

crews. Als volbloed MLD'er, die begon als vliegtuigma-kerkonstabel (bewapeningsmonteur voor de niet-marinemensen) en de dienst verliet als voorlichter in de rang van luitenant ter zee der 1e Klasse, is hij een kenner van het onderwerp bij uitstek. Alhoewel zeker geen "foto-boek", bevat deze uitgave ook vele interessante nooit eerder gepubliceerde foto's.

Als je wilt weten hoe er gewerkt, getreurd en vooral ook gelachen werd rond de de MLD is deze publicatie voor u. Het is vooral een boek met veel persoonlijke belevissen dat een mooie aanvulling is op de meer gebruikelijke "vliegtuigtype-plaats-datum" publicaties. Enkele minpuntjes: een titel als "60 jaar helikoptervliegen bij de KM" had de lading beter gedekt. Voorts staan er wat slordige foutjes in, zoals een Avenger die PBM wordt genoemd, maar wie daarop let is een kniesoor.

Gerard Casius

Verslag van de SIG middag van 3 maart

Zaterdag 3 maart was het dan eindelijk zover. Het eerste SIG uitje van 2012.

Op de ESM van 2010 stond er een diplay van vliegveld Andir bij Bandoeng opgesteld. Na aan de praat geraakt te zijn met Dennis Meijeringh, Erik Weringa en enkele andere ontstond het idee om het geheel een keer op het gemak te gaan bewonderen.

Ook daar niet iedereen van de SIG aanwezig was op de ESM of zich de tijd hier niet voor gunde. Op de ESM van 2011 stond het wederom opgesteld maar nu verder afgebouwd en met een nog grotere diversiteit aan vliegtuigen. Het geheel is gemaakt in de schaal 1:72. Op het bezoek op 3 maart bleek dat Erik de gebouwen via CAD-

CAM reproduceerde in deze schaal. Na wat mail verkeer heen en weer een datum

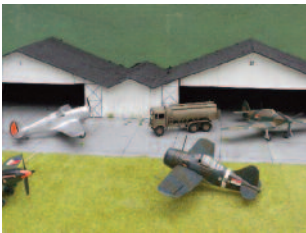
gekozen en na de Tomtom ingesteld te hebben op reis gegaan naar het noorde-

lijke Zuidlaren.

Na een reis van een uurtje of twee daar aangekomen en wat bleek het adres een garagebedrijf anex pompstation te zijn. We werden hartelijk ontvangen door de vrouw des huizes Yvonne Meijeringh die ons naar de kantine van de al eerder genoemde garage verwees. Daar werden we opgewacht door Dennis en nog een aantal andere modelbou-

wers. Na een kop koffie te hebben genuttigd werden we naar een andere ruimte gebracht waar onder andere

het vliegveld opgesteld stond. Wat bleek na een verbouwing van de garage is er een ruim-

te ontstaan die door Dennis gebruikt wordt als hobbyruimte maar die naarnaast plaats biedt aan nog 7 andere

modelbouwers en hun uitrusting. Ook de voorraad van de gastheer was hier te bewonderen. Laten we zeggen een droom honk voor modelbouwers met sublieme verlichting en accommodatie. Wat duidelijk is, dat het gaat om het plezier wat je met het modelbouwen hebt, en zeker als je dat periodiek met enkele gelijkgestemden kunt doen.

Hier een aantal foto's van Andir en de hierop geplaatste toestellen.

Tevens waren er twee eerdere projecten opgesteld die bewonderd konden worden. Een Engels vliegveld.

Ook was er nog een stuk Nederlandse historie te bewonderen.

We hebben deze middag ook nog een nieuw werkwoord geleerd. Henken of als voltooid deelwoord. Voorbeeld dat model is gehenk!?!?!?

De tijd ging zoals altijd veel te snel. De vrouw des huizes verweende ons nog voordat we de thuisreis weer aanvaardden met soep en broodjes.

Zoals al eerder gezegd Dennis, Yvonne bedankt voor deze zeer geslaagde middag en we verwachten jullie nu wel een keer terug als er een middag in of rond de randstad gehouden wordt.

Joop Gelauif

Nieuw in de grotere schalen

Luuk Boerman

Airspeed Oxford 1:48
Special Hobby

Gotha G.V 1:48 schaal AZ
Models injection model

In resin schaal 1:32 de
Catalina van HPH Models

F-84G Thunderjet 1:32
HobbyBoss

Het schijnt dat Fisher
Models weer bezig is met de
Meteor F.8 in resin.

Van Pacific Coast Models de
Spitfire XIV in schaal 1:32

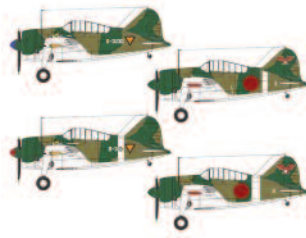

van Roden de **DH-9** in
schaal 1:48, gebruik in Indie
en in Nederland

Beechcraft Staggerwing
1:48 injection model Roden

Brewster van Special
Hobby in 1:32 met neder-
landse plakkers

Sabre F-84K 1:48 schaal
injection kit, merk MustHave.

Gejatte WingScale **Mitchell**
in 1:32 onder het label HK
Models

in resin de **Ryan** leskist
schaal 1:32 van Fisher
Models

Nieuwe decals in 1/72

Hans Berfelo

Dutch Decal

Van Dutch Decal verscheen de decal-sheet **DD72071** Luchtvaart Afdeling. Early Dutch insignia and serials. De

Oranje ballen decal-sheet, kan dit zeer terecht worden genoemd. Een A5 vel met oranje ballen in allerlei maten en een A5 vel met verschillende soorten registraties in zwart en in wit. Daarnaast worden enkele "hanen" gegeven voor op de Nieuport en de Bristol plus registraties voor MLD Fokker D.VII's en LA-KNIL DeHavillands.

DD72073 geeft je de gelegenheid een bijzondere Starfighter te maken. Toen de D-8337 de 3000 uur vol maakte werd de kist rondom

in de grafitti gezet. Luuk heeft dit nauwkeurig bestudeerd en als decal-vel F-104G Starfighter "Graffiti" KLu/RNethAF uitgebracht.

139WH-1/2, Lockheed 212, Koolhoven FK-51, Lockheed 18 Lodestar en Miles M.2H Hawk.

Flevo Decals

Flevo Decal bracht onder nummer **FD72-012** een 1/72 sheet uit met onderwerp ML-KNIL 1939-1942.

Een groot aantal modellen uit die hectische periode kan gebouwd worden, allemaal met oranje driehoeken: Brewster Buffalo B-339C/D-23, Curtiss H-75 Hawk, Bücker Bü 131 Jungman, Messerschmitt Bf 108B Taifun, Ryan STM-2, Curtiss Wright CW-21B, Curtiss Wright CW-22, Martin

Op decal-sheet **FD72-013** Royal Netherlands Navy Part II worden een groot aantal MLD onderwerpen uit de vijf-

tiger en zestiger jaren gegeven: Grumman TBM-3E Avenger, Consolidated PB5A

Catalina, North American UT-6 Havard, Airspeed Oxford Mk.I, Fokker S-11 en Beech TC-45J Navigator.

Komende Bijéénkomsten

- 14 juli a.s. bij Joop Gelauf vanaf 14.00 uur. Voor adresgegevens zie redactieadressen.

Colofon

Uitgiftedatum 05-07-'2012 Nummer 34

Redactieadressen:

- Joop Gelauf, H. Marsmanplein 15, 4207 PV Gorinchem, tel. 0183-621816. E-mail: j.gelauf@casema.nl (Redakteur)
- Hans Berfelo, Antonlaan 176, 3701 VG Zeist, tel. 06-28875133. E-mail: hans.berfelo@ziggo.nl (Coördinator)